

*Rotterdam Institute of Private Law
Accepted Paper Series*

***Curatele, meerderjarigenbewind
en mentorschap: belangrijke
wetswijziging op komst***

A.J.M. Nuytinck*

*Published in
WPNR 2010, 6844, p. 439-447*

---

* Prof. mr. A.J.M. Nuytinck, hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder personen-, familie- en erfrecht, Erasmus Universiteit Rotterdam en hoogleraar burgerlijk recht, in het bijzonder personen-, familie- en erfrecht, Centrum voor Notarieel Recht, Radboud Universiteit Nijmegen (nuytinck@kabelfoon.nl)

1. Inleiding

Op 26 januari 2010 heeft het ministerie van justitie het concept-wetsvoorstel wijziging curatele, meerderjarigenbewind en mentorschap voor consultatie vrijgegeven. De officiële citeertitel van de komende wet luidt: 'Wet tot wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen'. De considerans houdt in dat het wenselijk is de regelingen van de curatele, het beschermingsbewind en het mentorschap in overeenstemming te brengen met een aantal in de praktijk gebleken wenselijkheden. Belanghebbenden en belangstellenden konden op dit concept-wetsvoorstel reageren tot 1 april 2010 via internet.¹ Hierna ga ik in op de belangrijkste wijzigingen van de titels 1.16, 1.19 en 1.20 BW, eerst in het algemeen en vervolgens per titel. Ik sluit af met een conclusie.

2. Belangrijkste wijzigingen in het algemeen

De titels 1.16, 1.19 en 1.20 BW betreffende respectievelijk de curatele, het meerderjarigenbewind en het mentorschap zijn de laatste jaren een oase van rust gebleken temidden van het wetgevingstumult op het gebied van het huwelijksvermogensrecht, het scheidingsrecht, het afstammings- en adoptierecht, alsmede het gezags- en omgangsrecht. Maar nu moet ook dit 'rustig bezit' eraan geloven en belangrijke wijzigingen ondergaan. In het algemene gedeelte van de toelichting² wijst de minister op een tweetal evaluaties betreffende het meerderjarigenbewind en het mentorschap.³ Beide evaluaties hebben volgens de minister de wenselijkheid van een aantal wijzigingen van de wettelijke regelingen aan het licht gebracht. Ook de aanbevelingen van het Landelijk Overleg van Kantonsectorvoorzitters (LOK)⁴ geven volgens hem aan dat deze regelingen niet ongewijzigd kunnen blijven. Als voorbeeld geeft de minister de wettelijke regeling omtrent de beloning van de provisionele bewindvoerder (art. 1:380 lid 5 BW), van de curator (art. 1:386 lid 1, tweede en derde volzin, BW), van de bewindvoerder (art. 1:447 BW) en van de mentor (art. 1:460 lid 2 BW). Deze blijkt in de praktijk ontoereikend te zijn en in plaats daarvan wordt de beloning van de LOK-aanbevelingen toegepast.

Kort samengevat zijn de belangrijkste wetswijzigingen de volgende:

- introductie van kwaliteitseisen waaraan professionele bewindvoerders, curatoren en mentoren⁵ moeten voldoen om voor benoeming in aanmerking te komen;

¹ Via de website http://www.internetconsultatie.nl/curatele_bewind_mentorschap.

² Concept-memorie van toelichting, Algemeen, p. 1.

³ Het gaat om K.Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof, H.C.D.M. Oomens en W.M.E.H. Beijers, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen: het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam: Vrije Universiteit 2002 en H.C.D.M. Oomens en Y.L.L. van Zutphen (in samenwerking met K. Blankman en W.M.E.H. Beijers in opdracht van het ministerie van justitie), *Evaluatie wet mentorschap, een onderzoek naar de toepassing van het mentorschap ten behoeve van meerderjarigen over de jaren 1995-1998*, Amsterdam: Vrije Universiteit 1998.

⁴ De aanbevelingen zijn te raadplegen op <http://www.rechtspraak.nl> (zoeken binnen de site op 'LOK').

⁵ Dit zijn bewindvoerders, curatoren en mentoren die niet uit de familiekring van de rechthebbende, van de onder curatele gestelde en van de betrokkene afkomstig zijn. Het kan daarbij blijkens de toelichting (zie voetnoot 2) gaan om vrijwilligers, om natuurlijke personen en om rechtspersonen, zoals stichtingen, openbare vennootschappen met rechtspersoonlijkheid en besloten vennootschappen. In het concept-wetsvoorstel worden professionele bewindvoerders, curatoren en mentoren – wat de aan hen te stellen kwaliteitseisen

- mogelijkheid tot benoeming van rechtspersonen tot curator en mentor;⁶
- nu ook wettelijke mogelijkheid tot benoeming van twee curatoren en mentoren;⁷
- verduidelijking van de taakomschrijving van bewindvoerders;
- wijziging van de publicatieverplichting bij curatele en meerderjarigenbewind;
- opheffing van onnodige verschillen tussen de wettelijke regelingen van curatele, meerderjarigenbewind en mentorschap (stroomlijning).

Niet onbelangrijk is dat het concept-wetsvoorstel voor advies is voorgelegd aan de Raad voor de rechtspraak,⁸ de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak,⁹ de Branchevereniging van Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders¹⁰ en de Stichting Mentorschap Netwerk Nederland.¹¹ Aldus wordt het maatschappelijk draagvlak voor de nieuwe wetgeving vergroot. De genoemde instellingen krijgen in de praktijk het meest met de nieuwe regelgeving te maken. De hierboven reeds vermelde considerans van de nieuwe wet spreekt niet voor niets over de wenselijkheid om de drie beschermingsmaatregelen in overeenstemming te brengen met een aantal in de praktijk gebleken wenselijkheden. Ik neem aan dat de adviezen van de desbetreffende instellingen binnenkort op hun website worden gepubliceerd.

Een beetje jammer is dat niet van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de gelaagde structuur van het BW ook in dit belangrijke onderdeel van ons personen- en familierecht door te voeren. Onlangs schreef ik dat het beter zou zijn geweest om de drie rechtsfiguren ter bescherming van meerderjarigen in één titel (titel 1.16 BW) te regelen en deze titel vervolgens onder te verdelen in vier afdelingen, te weten een eerste afdeling met algemene bepalingen, die voor alle drie de rechtsfiguren gelden, en vervolgens een tweede, derde en vierde afdeling met bijzondere regels voor de drie afzonderlijke rechtsfiguren. Nu hangen het meerderjarigenbewind en het mentorschap (titels 1.19 en 1.20 BW) een beetje achteraan in Boek 1 BW, ver van de curatele vandaan (titel 1.16 BW) en na levensonderhoud (titel 1.17 BW) en afwezigheid, vermissing en vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen (titel 1.18 BW). Uiteraard is dit historisch wel verklaarbaar, maar systematisch is de huidige indeling niet gelukkig.¹² Dit klemt te meer, nu de minister zelf opmerkt dat het wetsvoorstel ertoe strekt enige stroomlijning aan te brengen in de thans bestaande wettelijke maatregelen en onnodige verschillen tussen die maatregelen op te heffen.¹³ Een wetstechnische consequentie hiervan behoort mijns inziens

---

betreft – zoveel mogelijk op dezelfde wijze behandeld; zie immers de art. 1:383 lid 4, 435 lid 6 en 452 lid 5 BW (nieuw), waarover meer hierna.

⁶ Bij meerderjarigenbewind is benoeming van rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid tot bewindvoerder al vanaf de invoering van dit bewind op 1 september 1982 mogelijk (art. 1:435 lid 6 BW).

⁷ In de rechtspraak is de mogelijkheid tot benoeming van twee curatoren reeds mogelijk geacht door HR 1 december 2000, LJN: AA8717, NJ 2001, 390 (*benoeming twee personen tot curator*; concl. A-G in buitengewone dienst J.K. Moltmaker; m.nt. J. de Boer). De vraag of naar huidig recht ook twee personen tot mentor kunnen worden benoemd, heb ik zelf al bevestigend beantwoord; zie M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2009, nr. 263. De mogelijkheid tot benoeming van twee of meer bewindvoerders bestaat al sinds 1 september 1982 (art. 1:437 BW). Zie in het erfrecht de art. 4:142 en 157 BW inzake executele en testamentair bewind. Ik vraag mij overigens af of het niet verstandig is de redactie van art. 4:157 lid 3 BW (rechtspersoon als testamentair bewindvoerder) aan te passen aan die van art. 1:435 lid 6 BW (nieuw), waarvan de tekst hierna aan de orde komt.

⁸ Zie <http://www.rechtspraak.nl/gerechten/rvdr>.

⁹ Zie <http://www.nvvr.org>.

¹⁰ Zie <http://www.bpbi.nl>.

¹¹ Zie <http://www.mentorschap.nl>.

¹² Aldus M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2009, nr. 237.

¹³ Zie concept-memorie van toelichting, Algemeen, p. 2.

dan ook te zijn dat de drie beschermingsmaatregelen in de wet in elkaars nabijheid worden gerekend.

3. Belangrijkste wijzigingen van titel 1.16 BW inzake curatele¹⁴

Wie kunnen de curatele verzoeken? De kring van mogelijke verzoekers wordt uitgebreid in art. 1:379 BW (nieuw). Als de onder curatele te stellen persoon bijvoorbeeld nog minderjarig is en binnenkort meerderjarig wordt, kunnen zijn ouders als diens bloedverwanten in de rechte lijn de curatele verzoeken, zowel naar huidig recht als naar komend recht. Maar wat nu als het kind onder gezamenlijk gezag staat van een ouder en een niet-ouder in de zin van art. 1:253sa of 253t BW? Dan wordt het naar komend recht mogelijk dat ook deze niet-ouder als verzoeker optreedt. Mocht het vermogen van de onder curatele te stellen persoon geheel of gedeeltelijk onder meerderjarigenbewind zijn gesteld dan wel voor hem een mentor zijn benoemd, dan worden ook zijn bewindvoerder en zijn mentor bevoegd de curatele te verzoeken op grond van art. 1:379 lid 1 BW (nieuw). Terecht merkt de minister op dat, indien de maatregel van meerderjarigenbewind of mentorschap van kracht is, zeker de bewindvoerder en de mentor het zullen zijn die een weloverwogen oordeel kunnen hebben over de vraag of een verdergaande maatregel dan meerderjarigenbewind of mentorschap noodzakelijk is.¹⁵ Ingevolge art. 1:379 lid 2 BW (nieuw) kan de curatele voorts worden verzocht door het openbaar ministerie (hetgeen nu ook al mogelijk is) of door degene die de instelling waar de onder curatele te stellen persoon wordt verzorgd, exploiteert of die daarvan de leiding heeft, alsmede door de instelling die aan de onder curatele te stellen persoon begeleiding biedt (en dat is nieuw). In beide laatste gevallen wordt in het verzoekschrift tevens vermeld waarom de in art. 1:379 lid 1 BW (nieuw) genoemde personen – bloedverwanten in de zijlijn in de derde en vierde graad niet onder hen begrepen – niet tot indiening van een verzoek zijn overgegaan. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:432 leden 1 en 2 BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:451 leden 1 en 2 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.

Ik had graag gezien dat art. 1:380 lid 2, laatste volzin, BW was aangevuld met een verduidelijking van de term ‘daden van beheer en van beschikking’. Ik vind het nog steeds onaanvaardbaar dat slechts uit de memorie van antwoord¹⁶ en niet uit de wet zelf blijkt dat (obligatoire) overeenkomsten tot beschikking, bijvoorbeeld koopovereenkomsten, althans voor de toepassing van laatstgenoemde bepaling, worden gelijkgesteld met ‘daden van beheer en van beschikking’. Dit probleem komt vaker voor, bijvoorbeeld in de art. 1:438 lid 2 en 4:167 lid 1 BW. Juist omdat de oplossing ervan per wettelijke bepaling kan verschillen, moet de wetgever in de wettekst zelf en niet alleen in de memorie van toelichting, memorie van antwoord, nota naar aanleiding van het verslag of andere toelichtende parlementaire stukken aangeven of (obligatoire) overeenkomsten tot beschikking in het concrete geval al dan niet onder beschikkingshandelingen moeten worden gebracht. Zo valt ‘verkopen’ voor de toepassing van art. 1:438 lid 2 BW – anders dan

¹⁴ Wijken de bepalingen inzake meerderjarigenbewind en mentorschap inhoudelijk niet af van die inzake curatele, dan worden eerstgenoemde bepalingen ook in deze paragraaf (curatele) genoemd, zodat in paragraaf 4 (meerderjarigenbewind) en paragraaf 5 (mentorschap) alleen die bepalingen aan de orde komen, die specifiek van belang zijn voor meerderjarigenbewind respectievelijk mentorschap en afwijken van die inzake curatele.

¹⁵ Zie concept-memorie van toelichting, p. 3.

¹⁶ MvA II Inv., Parl. Gesch. Boek 1 (Inv.), p. 1411-1412, waarover M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2009, nr. 241.

voor de toepassing van art. 1:380 lid 2, laatste volzin, BW – niet onder ‘beschikken’ en ook die wetenschap dient men weer in plaats van uit de wet uit de parlementaire geschiedenis te halen, in dit geval de memorie van toelichting op eerstgenoemde bepaling.¹⁷

De beloningsregeling is hopeloos verouderd en wordt in de praktijk niet toegepast. De zogenaamde 5%-regel wordt geschrapt (5% van de netto-opbrengst van de door de provisionele bewindvoerder, de curator of de bewindvoerder beheerde goederen als beloning voor zijn werkzaamheden). De nieuwe regel houdt in dat de provisionele bewindvoerder, de curator of de bewindvoerder aanspraak heeft op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent door de minister zijn vastgesteld; zie de art. 1:380 lid 5, 386 lid 1, derde volzin, en 447 lid 1, eerste volzin, BW (nieuw). Ook voor de mentor, voor wie de 5%-regel nooit heeft gegolden bij gebreke van een beheerstaak, gaat deze nieuwe regel gelden; zie art. 1:460 lid 2 BW (nieuw).

De benoemingsprocedure ondergaat ingrijpende wijzigingen, in het bijzonder in verband met de te introduceren kwaliteitseisen. Art. 1:383 lid 1 BW (nieuw) bepaalt dat de rechter die de curatele instelt, daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een curator benoemt, waarbij de rechter zich vergewist van de bereidheid en zich een oordeel vormt omtrent de geschiktheid van de te benoemen persoon. Het element ‘geschiktheid’ wordt ook toegevoegd aan art. 1:435 lid 1 BW (nieuw) betreffende de benoeming van de bewindvoerder, zodat beide laatstgenoemde bepalingen worden aangepast aan de reeds bestaande redactie van art. 1:452 lid 1 BW betreffende de benoeming van de mentor. Blijkens de toelichting¹⁸ gaat het bij de beoordeling van de geschiktheid van de curator, evenals bij de bewindvoerder, (ook) om de vaardigheid een financiële huishouding te voeren, uiteraard in overeenstemming met de aard, de samenstelling en de omvang van het vermogen van de desbetreffende rechthebbende. In de regel, en behoudens indien het grotere en/of ingewikkeld samengestelde vermogens betreft, zal dit geen bijzondere, bij de bewindvoerder zelf aanwezige kennis of kunde vereisen. Alsdan mag, anders gezegd, worden verondersteld dat de te benoemen persoon in dit opzicht geschikt is.

Het novum van de benoembaarheid van rechtspersonen tot curator en dat van de kwaliteitseisen treft men aan in art. 1:383 lid 4 BW (nieuw). Voor benoeming komen andere personen dan in art. 1:383 lid 3 BW bedoeld (dus anderen dan personen die afkomstig zijn uit de familiekring, bestaande uit echtgenoot, geregistreerd partner, andere levensgezel, ouder, kind, broer of zus), alleen dan in aanmerking indien zij voor wat betreft hun bedrijfsvoering, het minimumaantal aan hen opgedragen curatelen alsmede de werving, de scholing en begeleiding van en het toezicht op de personen door wie zij de taken van een curator uitoefenen, voldoen aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen kwaliteitseisen. Van het voldoen aan bedoelde kwaliteitseisen dient uit overlegging op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze telkenjare vóór 1 april van een verklaring van een accountant als bedoeld in art. 2:393 lid 1 BW¹⁹ te blijken. De persoon die is aangesloten bij een in bedoelde algemene maatregel van bestuur genoemde rechtspersoon die zulke eisen omtrent genoemde onderwerpen aan de bij hem aangesloten stelt, is van deze overlegging vrijgesteld, tenzij bij de instelling van de curatele

¹⁷ *Kamerstukken II 1978/79*, 15 350, nr. 3, p. 13-14, waarover uitvoerig M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytink, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2009, nr. 254, in het bijzonder p. 278-279 en de voetnoten 26 en 27 aldaar. Zie ook P.C. van Es, ‘De betekenis van het begrip ‘beschikken’ in art. 1:438 lid 2 BW betreffende het meerderjarigenbewind’, *WPNR* 2009-6795, p. 330-332.

¹⁸ Zie voetnoot 15.

¹⁹ Deze deskundige is een registeraccountant of een accountant-administratieconsulent die jaarrekeningen mag onderzoeken.

of nadien anders is bepaald. De inhoud van de desbetreffende algemene maatregel van bestuur is thans nog niet bekend. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:435 lid 6 BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:452 lid 5 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.²⁰ Het verschil tussen curatele en mentorschap enerzijds en meerderjarigenbewind anderzijds is in dit verband slechts dat in art. 1:435 lid 6 BW (nieuw) als professionele bewindvoerder ook een bank wordt genoemd (officieel: 'de rechtspersoon die een financiële onderneming is die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen').²¹

Wie zijn niet benoembaar tot curator? Art. 1:383 lid 5 BW (nieuw) geeft antwoord op deze vraag. Handelingenonbekwamen en zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld, kunnen niet tot curator worden benoemd. Nieuw is dat zij van wie één of meer goederen onder meerderjarigenbewind staan, zij die in staat van faillissement verkeren, en zij ten aanzien van wie de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is, slechts tot curator kunnen worden benoemd, indien het bewind over het vermogen van de onder curatele gestelde door een andere curator wordt gevoerd. De minister licht dit als volgt toe.²² Er is, nu meer dan één persoon tot curator kan worden benoemd en tussen hen ook een taakverdeling kan worden vastgesteld (welke verdeling ook zover kan gaan dat de ene curator zich met uitsluiting van de andere met de financiën van de betrokkene bezighoudt), geen goede reden om zo'n persoon nog langer zonder meer van benoeming uit te sluiten. Uiteraard moet de rechter wel hebben kunnen vaststellen dat de te benoemen persoon in staat is de niet-materiële aangelegenheden naar behoren te behartigen en dat samenwerking met de curator die over de financiën gaat, eveneens goed mogelijk is. De minister zal een aanvulling van het Besluit curateleregister²³ bevorderen, waardoor zulke taakverdelingen ook voor derden kenbaar zullen zijn. Voor soortgelijke bepalingen – met uitzondering van art. 1:383 lid 5, tweede volzin, BW (nieuw) inzake de ene curator die wél en de andere curator die niet het bewind over het vermogen van de onder curatele gestelde voert – verwijs ik naar art. 1:435 lid 5 BW betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:452 lid 6 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.

De in de rechtspraak op grond van de rechtspraak van de Hoge Raad²⁴ reeds bestaande mogelijkheid tot benoeming van twee curatoren wordt gecodificeerd in art. 1:383 lid 6 BW (nieuw). De rechter kan ook twee curatoren benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen een zodanige benoeming verzetten. Zijn er twee curatoren, dan kan ieder van hen de taken die aan een curator toekomen, alleen verrichten. De rechter kan zo nodig een taakverdeling tussen curatoren vaststellen. Bij verschil van mening tussen de curatoren beslist op verzoek van een van hen de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van de beloning vaststellen. Blijkens de toelichting²⁵ zal het Besluit curateleregister worden aangevuld, opdat ook van taakverdelingen als hier bedoeld door raadpleging van het register aan derden kan blijken. Niet alleen voor de bescherming van de onder curatele te stellen of onder curatele gestelde persoon, maar ook voor die van derden is dit immers van groot belang. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art.

²⁰ Overigens moet in art. 1:459 lid 4 BW (nieuw) niet worden verwezen naar de voor de bewindvoerder geschreven kwaliteitseisen van art. 1:435 lid 6 BW (nieuw), maar naar de voor de mentor geschreven kwaliteitseisen van art. 1:452 lid 5 BW (nieuw).

²¹ Vgl. in geval van meerderjarigenbewind ook art. 1:436 lid 4 BW, waarin een bank op dezelfde wijze wordt gedefinieerd. Uiteraard heeft deze bepaling geen pendant bij curatele en mentorschap.

²² Zie concept-memorij van toelichting, p. 4.

²³ KB van 26 november 1969, *Stb.* 1969, 528. Zie art. 1:391 BW.

²⁴ Zie voetnoot 7.

²⁵ Concept-memorij van toelichting, p. 4.

1:437 BW betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:452 lid 7 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.

De ontslagregeling bij curatele wordt gewijzigd blijkens art. 1:385 lid 1, onder d, BW (nieuw), op grond waarvan de curator te allen tijde hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen om curator te kunnen worden, door de kantonrechter kan worden ontslagen, en wel op verzoek van een medecurator, de onder curatele gestelde of het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve. Daarbij is het in art. 1:448 lid 2, derde en vierde volzin, en lid 5 BW (nieuw) bepaalde van overeenkomstige toepassing. Deze schakelbepaling komt concreet op het volgende neer. De kantonrechter kan tot ontslag van de curator overgaan, zo nodig ook zonder de curator tevoren te hebben gehoord. In dat geval verliest de beschikking haar kracht na verloop van twee weken, tenzij de curator binnen deze termijn in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord. In geval van ontslag wegens gewichtige redenen of omdat de curator niet meer voldoet aan de eisen om curator te kunnen worden, kan de kantonrechter bepalen dat geen verdere rekening en verantwoording behoeft te worden afgelegd. Tevens kan de kantonrechter de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers en de privé-administratie van de curator, alsmede alle aan de onder curatele gestelde toekomstige goederen in beslag nemen. Daartoe kan hij elke plaats betreden. Volgens mij is de minister in de schakelbepaling aan het slot van art. 1:385 lid 1, onder d, BW (nieuw) vergeten te verwijzen naar art. 1:448 lid 2, tweede volzin, BW. Waarom zou het immers niet mogelijk zijn dat de kantonrechter hangende het onderzoek voorlopige voorzieningen in de curatele treft en de curator schorst? Ik pleit ervoor de schakelbepaling in deze zin aan te vullen. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:448 lid 2 BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:461 lid 2 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.

Art. 1:385 lid 2 BW (nieuw) regelt de verslaglegging ten aanzien van het verloop van de curatele. De curator doet telkens na verloop van vijf jaren, of zoveel eerder als de kantonrechter bepaalt, aan deze verslag van het verloop van de curatele. Hij laat zich daarbij met name uit over de vraag of de curatele dient voort te duren of door een minder ver strekkende voorziening kan worden vervangen. Feiten die voor de curatele en het voortduren daarvan van betekenis zijn, deelt hij terstond aan de kantonrechter mede. Met deze voorschriften wordt volgens de toelichting²⁶ grotendeels een met name voor het bewind reeds bestaande kantonrechterlijke praktijk op wetsniveau geformaliseerd. Dat het automatisch voortduren van de curatele geen vanzelfsprekendheid behoort te zijn, volgt ook uit art. 12 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.²⁷ Zo moet op grond van art. 12 lid 4 van dit verdrag curatele – als maatregel met betrekking tot de uitoefening van handelingsbekwaamheid – proportioneel zijn, zijn toegesneden op de omstandigheden van de persoon in kwestie, van toepassing zijn gedurende een zo kort mogelijke periode en zijn onderworpen aan een regelmatige beoordeling door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of gerechtelijke instantie. Het wetsvoorstel tot goedkeuring van dit verdrag wordt thans voorbereid.²⁸ Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:446a BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:459 lid 2 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.

Art. 1:386 lid 1, tweede volzin, BW (nieuw) regelt de periodieke rekening van de curatele in afwijking van art. 1:386 lid 1, eerste volzin, jo. art. 1:359 BW. De rekening en verant-

²⁶ Concept-memorij van toelichting, p. 5.

²⁷ Verdrag van New York van 13 december 2006, door het Koninkrijk der Nederlanden ondertekend op 30 maart 2007, *Trb.* 2007, 169.

²⁸ *Kamerstukken II* 2007/08, 24 170, nr. 82.

woording van zijn bewind gedurende de curatele wordt door de curator jaarlijks ingediend, behoudens indien de kantonrechter heeft bepaald dat dit op een ander tijdstip kan geschieden. De rekening en verantwoording bij het einde van de curatele is en blijft geregeld in art. 1:385 lid 1, aanhef, j.s. art. 1:372-377 BW.

Art. 1:386 BW wordt aangevuld met drie nieuwe leden. Art. 1:386 lid 5 BW (nieuw) bepaalt dat de curator alvorens in of buiten rechte op te treden zich te zijner verantwoording kan doen machtigen door de kantonrechter. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:443 BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:456 BW (nieuw) betreffende het mentorschap, zij het dat op grond van beide laatstgenoemde bepalingen moet worden getracht in eerste instantie de machtiging van de rechthebbende respectievelijk van de betrokkene te verkrijgen. Op grond van art. 1:386 lid 1, eerste volzin, BW is art. 1:354 BW van overeenkomstige toepassing op de curator, hetgeen betekent dat de kantonrechter te allen tijde de curator ten verhoore kan doen oproepen en dat deze verplicht is alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken. De bevoegdheden van de kantonrechter, bedoeld in art. 1:386 leden 6 en 7 BW (nieuw), dienen ter aanvulling op de bestaande bevoegdheden van art. 1:354 BW. Zij worden voorgesteld met name met het oog op de handhaving van de in art. 1:383 lid 4 BW (nieuw) opgenomen kwaliteitseisen en houden het volgende in. De kantonrechter kan van de curator verlangen dat hij inzage geeft van zijn boeken, bescheiden en andere gegevensdragers en van zijn privé-administratie. Hij kan voorts een afschrift daarvan verlangen. De kantonrechter kan, indien hij dit met het oog op de naleving van de in art. 1:383 lid 4 BW (nieuw) bedoelde kwaliteitseisen noodzakelijk acht, ambtshalve een bericht van deskundigen bevelen. De kantonrechter kan de kosten van dit onderzoek, indien slecht bewind aan het licht is gekomen, geheel of ten dele ten laste van de curator brengen. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:436 leden 6 en 7 BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:459 leden 3 en 4 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.²⁹

Ook de wettelijke regeling van het einde van de curatele behoeft wijziging, mede met het oog op het hierboven reeds genoemde art. 12 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. In de toelichting³⁰ verwijst de minister dan ook naar dit verdrag en spreekt hij terecht als zijn mening uit dat in overeenstemming met de in dit verband relevante noties van noodzaak en proportionaliteit, evenals het meerderjarigenbewind en het mentorschap, ook de curatele voor een tijdelijke duur moet kunnen worden uitgesproken. Art. 1:389 lid 1 BW (nieuw) houdt hiermee uitdrukkelijk rekening: de curatele eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor zij is ingesteld, dan wel door de dood van de betrokken persoon³¹ of indien ten behoeve van hem bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak ter vervanging van curatele een meerderjarigenbewind dan wel een mentorschap is ingesteld. Curatele is immers onvereenigbaar met meerderjarigenbewind of mentorschap. Dit laatste onderdeel van art. 1:389 lid 1 BW (nieuw) vervangt het huidige art. 1:389 lid 3 BW. Ontbreekt noodzaak of zin van de cura-

²⁹ Zie ook voetnoot 20.

³⁰ Concept-memorie van toelichting, p. 6.

³¹ Bedoeld is uiteraard de onder curatele gestelde en niet de curator. Het is beter dat de wetgever 'betrokken persoon' vervangt door 'onder curatele gestelde (persoon)'; zie immers aldus ook art. 1:389 lid 2, eerste volzin, BW (nieuw). Bovendien wekt 'betrokken persoon' te veel associaties op met 'betrokkene' in geval van mentorschap. In art. 1:379 lid 1 BW (nieuw) kan 'betrokken' beter tweemaal worden vervangen door 'onder curatele te stellen'. In art. 1:379 lid 2, eerste volzin, BW (nieuw) kan 'betrokkene' beter tweemaal worden vervangen door 'onder curatele te stellen persoon'. En als de wetgever dan toch bezig is, kan hij meteen in art. 1:383 lid 2 BW 'betrokkene' vervangen door 'onder curatele te stellen of onder curatele gestelde persoon' en in art. 1:386 lid 2 BW 'de betrokkene' vervangen door 'deze'. Zie ook voetnoot 39.

tele, dan biedt art. 1:389 lid 2 BW (nieuw) uitkomst. De kantonrechter kan, indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat, de curatele opheffen op verzoek van de onder curatele gestelde persoon, zijn curator of het openbaar ministerie. Opheffing kan ook ambtshalve geschieden indien voortzetting van de curatele niet zinvol is gebleken. De beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst. Voor soortgelijke bepalingen verwijs ik naar art. 1:449 lid 2 BW (nieuw) betreffende het meerderjarigenbewind en naar art. 1:462 lid 2 BW (nieuw) betreffende het mentorschap.

Resteren nog de publicatievoorschriften van de art. 1:390 en 391 BW, waarin ook de nodige veranderingen worden voorgesteld. Op grond van het huidige art. 1:390 BW geschiedt publicatie van de curatele en alles wat hiermee samenhangt meestal vanwege de verzoekers (lid 1) en soms vanwege de curator of vanwege de griffier (lid 2), en wel in de *Staatscourant* en in twee door de rechter aan te wijzen dagbladen. Voorgesteld wordt deze publicatie voortaan in alle gevallen vanwege de griffier te doen plaatsvinden. De hoofdelijke aansprakelijkheid van de verzoekers als bedoeld in art. 1:390 lid 1, tweede volzin, BW kan hiermee vervallen. Ook de publicatie in twee dagbladen wordt geschrapt. Volgens de toelichting³² kan deze gevoeglijk worden gemist: zij is tamelijk kostbaar en draagt in deze tijd van ICT niet meer wezenlijk bij aan bekendheid van derden met de curatele. Art. 1:390 BW (nieuw) komt dan ook als volgt te luiden: alle uitspraken waarbij een curatele wordt verleend of opgeheven, of een uitspraak tot ondercuratelsestelling wordt vernietigd, alsmede beschikkingen als in art. 1:380 BW bedoeld (dus die betreffende de provisionele bewindvoerder en diens bewind), worden binnen tien dagen nadat zij kunnen worden ten uitvoer gelegd, vanwege de griffier in de *Staatscourant* bekendgemaakt. Art. 1:391 BW en het daarop berustende Besluit curatelerregister³³ krijgen een ruimere strekking, omdat voortaan ook rechtsfeiten betreffende meerderjarigenbewind kunnen (niet: moeten) worden gepubliceerd in het curatelerregister. In verband hiermee zal ook de benaming van dit register moeten worden gewijzigd (art. 11 lid 2 Besluit curatelerregister).³⁴ Art. 1:391 BW (nieuw) houdt het volgende in. Ter griffie van de Haagse rechtbank berust een openbaar register, waarin aantekening wordt gehouden van rechtsfeiten die betrekking hebben op curatele en op meerderjarigenbewind. Behalve iedere rechterlijke beslissing betreffende de curatele en, *indien de rechter dit heeft bepaald*, bedoeld bewind, worden daarin aangetekend de rechtsfeiten die bij algemene maatregel van bestuur zijn bepaald. In de algemene maatregel wordt tevens bepaald op welke wijze deze aantekening geschiedt. Een en ander hangt samen met de uitbreiding van art. 1:436 lid 3 BW met een derde volzin. Momenteel is op grond van art. 1:436 lid 3, eerste en tweede volzin, BW publicatie van het meerderjarigenbewind in de openbare registers van de art. 3:16 e.v. BW en in het handelsregister verplicht voor zover tot dit bewind registergoederen behoren respectievelijk een onderneming of een aandeel in een vennootschap onder firma (binnenkort: een aandeel van een volledig aansprakelijke vennoot in een openbare vennootschap). Art. 1:436 lid 3, derde volzin, BW (nieuw) voegt hieraan het volgende toe. De kantonrechter *kan*, hetzij op verzoek van een persoon als bedoeld in art. 1:432 leden 1 en 2 BW (nieuw)³⁵ of van de bewindvoerder, hetzij ambtshalve bepalen dat een beschikking als bedoeld in de art. 1:432 en 433 lid 2 BW

³² Concept-memorij van toelichting, p. 6-7.

³³ Zie voetnoot 23.

³⁴ Aldus ook de minister, concept-memorij van toelichting, p. 10. Is 'Besluit curatele- en bewindsregister' wellicht een idee?

³⁵ Dit is een persoon die instelling van het bewind kan verzoeken.

(nieuw)³⁶ en een beschikking houdende benoeming, schorsing of ontslag van de bewindvoerder vanwege de griffier in het in art. 1:391 BW (nieuw) bedoelde register worden ingeschreven. Omdat meerderjarigenbewind dus in beginsel niet wordt gepubliceerd, gaat de bescherming die derden daardoor ondanks het bestaan van dit bewind genieten, volgens de minister ver. In een aantal situaties zal dit betekenen dat noodzakelijkerwijs tot de instelling van de verdergaande maatregel van curatele moet worden overgegaan, aldus de minister. Juist om te vermijden dat dit onnodig gebeurt (anders gezegd: met het oog op een mogelijke disproportionaliteit van de curatele in het individuele geval), stelt de minister de voorziening van art. 1:436 lid 3, derde volzin, BW (nieuw) voor. Het belangrijkste rechtsgevolg hiervan is dat, als publicatie van het meerderjarigenbewind op deze wijze heeft plaatsgevonden, evenals bij curatele een beroep op goede trouw volgens de minister niet meer mogelijk zal zijn (noch voor de wederpartij van de rechthebbende, noch voor derden, zo voeg ik hieraan toe).³⁷

4. Belangrijkste wijzigingen van titel 1.19 BW inzake meerderjarigenbewind

Zoals ik reeds heb aangekondigd, besteed ik in deze paragraaf uitsluitend aandacht aan die bepalingen, die specifiek van belang zijn voor het meerderjarigenbewind en geen pendant bij de curatele hebben.³⁸

Art. 1:431 lid 3 BW (nieuw) bepaalt dat het bewind eveneens kan worden ingesteld, indien is te verwachten dat de rechthebbende binnen afzienbare tijd in de in art. 1:431 lid 1 BW bedoelde toestand zal verkeren. Deze nieuwe regel is ontleend aan art. 1:450 lid 3 BW betreffende het mentorschap. In dit geval kan het bewind op grond van art. 1:432 lid 1, tweede volzin, BW (nieuw) uitsluitend worden verzocht door de rechthebbende.³⁹

De verhaalbaarheidsregel van art. 1:440 BW ondergaat een ingrijpende wijziging, in het bijzonder door schrapping van de passage 'Gedurende het bewind' in de aanhef van art. 1:440 lid 1 BW. De passage 'de onder het bewind staande goederen' aan het slot van laatstgenoemde bepaling wordt vervangen door de passage 'de ten tijde van zodanige handeling onder het bewind staande goederen'. Zodoende komt art. 1:440 lid 1 BW (nieuw) aldus te luiden, dat schulden die voortspruiten uit een handeling, tijdens het bewind met of jegens de rechthebbende, anders dan in overeenstemming met art. 1:438 lid 2 BW (dus zonder de aldaar vereiste medewerking of machtiging) verricht door een schuldeiser die het bewind kende of had behoren te kennen, niet op de ten tijde van zodanige handeling onder het bewind staande goederen kunnen worden verhaald. Art. 1:440 lid 2 BW (nieuw) bepaalt in overeenstemming met deze nieuwe redactie dat, indien het bewind alle goederen betreft die daarvoor krachtens art. 1:431 lid 1 BW in aanmerking komen, art. 1:440 lid 1 BW (nieuw) van overeenkomstige toepassing is ten aanzien van ten tijde van de handeling niet onder het bewind staande goederen waarop verhaal mogelijk zou zijn. In de toelichting⁴⁰ legt de minister duidelijk uit waarom de be-

³⁶ Dit zijn beschikkingen betreffende instelling van het bewind, uitbreiding van het bewind tot een of meer andere goederen van de rechthebbende, ontslag van een of meer goederen uit het bewind, uitsluiting van de zaaksvervangingsregel van art. 1:433 lid 1 BW ten aanzien van een of meer goederen, aanwijzing van handelingen als bedoeld in art. 1:441 lid 2, onder f, BW en intrekking van de aanwijzing van zulke handelingen.

³⁷ Zie voor dit alles concept-memorïe van toelichting, p. 9-10.

³⁸ Zie voetnoot 14.

³⁹ In art. 1:432 lid 1 BW (nieuw) wordt tweemaal gesproken over 'betrokken persoon' en in art. 1:432 lid 2, eerste volzin, BW (nieuw) wordt gesproken over 'betrokkene'. Het verdient aanbeveling in deze gevallen telkens te spreken over 'rechthebbende'. Zie ook voetnoot 31.

⁴⁰ Concept-memorïe van toelichting, p. 11.

scherming van schuldeisers te kwader trouw naar huidig recht te ver gaat. Het huidige art. 1:440 BW vrijwaart de rechthebbende slechts van verhaal door schuldeisers te kwader trouw zolang het bewind van kracht is. Zodra het bewind is geëindigd, herleeft het recht van zulke schuldeisers. Deze bescherming van schuldeisers die het bewind kenden of in ieder geval hadden behoren te kennen, gaat te ver, al was het maar omdat hierin een oneigenlijke reden kan zijn gelegen het bewind te laten voortduren, terwijl de rechthebbende weer wel in staat kan worden geacht zelf zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk te behartigen. Er is evenmin een goede reden om de erfgenamen van de rechthebbende met verhaal door deze schuldeisers te confronteren ingeval het bewind door de dood van de rechthebbende is geëindigd. Voorgesteld wordt daarom de beperking van de verhaalsmogelijkheid van schuldeisers te kwader trouw tot 'gedurende het bewind' te doen vervallen. Zulke schuldeisers zullen voortaan dus ook na het bewind voor schulden die voortspruiten uit hun handelingen, tijdens het bewind – in strijd met art. 1:438 lid 2 BW – verricht met of jegens de rechthebbende, geen verhaal kunnen nemen. Ik vind de toelichting van de minister op dit punt overtuigend en onderschrijf dus volledig deze verdere beperking van de verhaalsmogelijkheden van schuldeisers te kwader trouw.⁴¹

Art. 1:441 lid 1, derde volzin, BW (nieuw) bepaalt dat de bewindvoerder 'voorts' voor de rechthebbende alle handelingen kan verrichten die aan een goed bewind bijdragen. Blijkens het woord 'voorts' is dit een verruiming – zo men wil: verduidelijking – van de taakomschrijving van de bewindvoerder in aanvulling op zijn exclusieve beheersbevoegdheid, zijn beschikkingsbevoegdheid tezamen met de rechthebbende, zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid en zijn verplichting om het vermogen van de rechthebbende doelmatig te beleggen (art. 1:438 en 441 lid 1, eerste en tweede volzin, BW). In de praktijk blijkt nu al dat de taak van de bewindvoerder ruim dient te worden opgevat. De minister verwijst in de toelichting⁴² naar de Aanbevelingen meerderjarigenbewind van het LOK.⁴³ Tot de taak van de bewindvoerder wordt bijvoorbeeld het aanvragen van persoonsgebonden budget (PGB) of van een identiteitsbewijs gerekend, terwijl ook het invullen van zogenoemde werkbrieftjes daaronder valt. De ruim op te vatten omvang van de taak kwam eerder ook aan de orde in de antwoorden van de toenmalige minister op vragen van de leden van de Tweede Kamer Vos en Van Gent.⁴⁴ Het is volgens de minister aangewezen om deze benadering te expliciteren in de wet: voorgesteld wordt dat de bewindvoerder naast genoemde taken ten behoeve van de rechthebbende alle handelingen kan verrichten die aan een goed bewind bijdragen.⁴⁵ De aanvulling geeft ook uitdrukking aan de omstandigheid dat de bewindvoerder proactief dient te zijn, dient na te gaan op welke voorzieningen de rechthebbende aanspraak kan maken en ook tijdig de daarvoor nodige aanvragen dient te doen. Met name indien het om rechthebbenden gaat die zich niet verzetten tegen de bemoeienissen van de bewindvoerder en geneigd

⁴¹ Zie over art. 1:440 BW recentelijk ook P.C. van Es, 'De betekenis van het begrip 'beschikken' in art. 1:438 lid 2 BW betreffende het meerderjarigenbewind', *WPNR* 2009-6795, p. 330-332.

⁴² Zie voetnoot 40.

⁴³ Zie voetnoot 4. Het gaat om de Aanbevelingen meerderjarigenbewind, vastgesteld door het LOK op 26 april 2004 en laatstelijk aangevuld op 14 december 2009, in het bijzonder onderdeel C (Aanbevelingen inzake de beloning van de bewindvoerder), p. 8-13.

⁴⁴ *Aanhangsel Handelingen II* 2005/06, nr. 1763.

⁴⁵ Men kan hier volgens mij een parallel trekken met de handelingsbevoegdheid van de voogd, die op grond van art. 1:343 BW voor de minderjarige in beginsel alle handelingen kan verrichten, die hij in diens belang 'noodzakelijk, nuttig of wenselijk' acht. Voor de curator geldt dit laatste ook op grond van art. 1:386 lid 1, eerste volzin, jo. art. 1:343 BW. Inhoudelijk zie ik geen of nauwelijks verschil tussen noodzakelijke, nuttige of wenselijke handelingen enerzijds en handelingen die aan een goed bewind bijdragen, anderzijds.

zijn alles aan deze over te laten, is deze bevoegdheid van belang. Uiteraard doet de bevoegdheid niet af aan het vereiste van toestemming van de rechthebbende onderscheidenlijk machtiging van de kantonrechter, indien deze volgens de wet (zoals art. 1:441 lid 2 BW) is vereist, aldus de minister.

5. Belangrijkste wijzigingen van titel 1.20 BW inzake mentorschap

Na hetgeen over het mentorschap al is opgemerkt in paragraaf 3 in het kader van de curatele met betrekking tot die bepalingen van de drie beschermingsmaatregelen, die onderling niet of nauwelijks van elkaar verschillen, besteed ik in deze paragraaf uitsluitend aandacht aan de benoembaarheid van de mentor.⁴⁶ Naar huidig recht kunnen op grond van art. 1:452 lid 6 BW geen mentor worden:

- a. handelingsonbekwamen;
- b. zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld;
- c. rechtspersonen;
- d. de direct betrokken of behandelend hulpverlener;
- e. personen behorende tot de leiding of tot het personeel van de instelling waar de betrokkene verblijft.

Art. 1:452 lid 6 BW (nieuw) handhaaft uiteraard de onder a en b genoemde personen als niet benoembaar tot mentor. De onder c, d en e genoemde personen worden echter geschrapt en zijn dus voortaan in beginsel wél benoembaar tot mentor. Bij de tot mentor benoembare rechtspersonen moet men in het bijzonder denken aan de Stichting Mentorschap Netwerk Nederland als landelijke stichting en aan een groot aantal regionale stichtingen.⁴⁷ Bedoelde stichtingen hebben als doelstelling de desbetreffende regio's te voorzien van een pool van vrijwilligers die bereid zijn op te treden als mentor voor meerderjarigen voor wie het mentorschap wordt ingesteld. De minister merkt hierover in de toelichting⁴⁸ nog het volgende op. Indien het mentorschap voor rechtspersonen zal zijn opengesteld, zullen bedoelde vrijwilligers namens de rechtspersoon als mentor kunnen optreden en de taken die aan het mentorschap zijn verbonden, uitoefenen. Dit heeft ontegenzeggelijk voordelen boven de huidige situatie; zo kan bijvoorbeeld – en dat is met name uit een oogpunt van continuïteit van belang – een rechtspersoon zonder probleem een andere natuurlijke persoon als de mentor inzetten als daarvoor reden is. Voorts is het zo dat de in art. 1:447 BW (nieuw) bedoelde beloning aan de rechtspersoon zal zijn verschuldigd, hetgeen deze weer de mogelijkheid geeft tot repartitie van de desbetreffende bedragen onder degenen die het werk daadwerkelijk uitvoeren. Uiteraard zullen de statuten van de stichtingen dienen te zijn aangepast om ook zelf voor benoeming in aanmerking te kunnen komen. Dit zal tijdig vóór de inwerkingtreding van de wet het geval kunnen zijn. Rechtspersonen die mentor willen worden, zullen vanzelfsprekend moeten voldoen aan de kwaliteitseisen van art. 1:452 lid 5 BW (nieuw). De stichtingen mentorschap zullen tijdig vóór de inwerkingtreding van de onderhavige bepaling hun statuten kunnen hebben aangepast, zodat zij het zelf uitoefenen van het mentorschap ook daadwerkelijk tot doel zullen kunnen hebben. De absolute uitsluiting van benoeming voor de in art. 1:452 lid 6, onder d en e, BW genoemde personen gaat volgens de minister als zodanig te ver. Het kan naar zijn mening gevoeglijk aan de kantonrechter in de concrete

⁴⁶ Zie voetnoot 14.

⁴⁷ Zie voetnoot 11 en de opsomming van de regionale stichtingen in de concept-memorie van toelichting, p. 13-14.

⁴⁸ Concept-memorie van toelichting, p. 14.

situatie worden overgelaten om te beoordelen of zulke personen geschikt zijn om als mentor te fungeren.

Overigens is mij niet duidelijk geworden waarom de bestaande 'voorkeursbepaling' van art. 1:452 lid 5 BW niet wordt gehandhaafd. Deze bepaling houdt in dat, indien ten behoeve van de betrokkene in een meerderjarigenbewind is voorzien, bij voorkeur de bewindvoerder tot mentor wordt benoemd, althans indien de bewindvoerder een natuurlijke persoon is. Met andere woorden: de hoedanigheid van bewindvoerder en die van mentor worden bij voorkeur in één persoon verenigd. Dat is toch een uitstekende bepaling? Als de bewindvoerder en de mentor namelijk twee verschillende personen zijn, kunnen tussen hen gemakkelijk problemen ontstaan, als zij van mening verschillen over de vraag of een door een van hen te verrichten handeling een vermogensrechtelijke aangelegenheid betreft dan wel een niet-vermogensrechtelijke aangelegenheid met betrekking tot verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding. De voorkeursbepaling voorkomt dit. Als de bewindvoerder immers wél tevens de mentor is, zet hij in voorkomende gevallen gewoon even een andere pet op: in vermogensrechtelijke aangelegenheden zijn bewindspet en in niet-vermogensrechtelijke aangelegenheden zijn mentorpet. De passage 'indien de bewindvoerder een natuurlijke persoon is' kan uiteraard worden geschrapt, nu straks ook rechtspersonen tot mentor kunnen worden benoemd. Ik pleit dus voor handhaving van de voorkeursbepaling, die dan als volgt komt te luiden: 'Indien ten behoeve van de betrokkene in een bewind als bedoeld in titel 19 is voorzien, wordt bij voorkeur de bewindvoerder tot mentor benoemd'. Wil de minister de voorkeursbepaling niet handhaven, dan moet hij dit alsnog motiveren in de definitieve memorie van toelichting.

6. Overgangsbepaling en datum van inwerkingtreding

Voor professionele bewindvoerders⁴⁹ is een overgangsbepaling noodzakelijk gebleken vanwege de voortaan aan hen te stellen kwaliteitseisen. Art. II bepaalt dat bewindvoerders als bedoeld in art. 1:435 lid 6 BW (nieuw), die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van laatstgenoemde bepaling zijn benoemd, tot twee jaren na dat tijdstip de gelegenheid hebben om aan de in genoemde bepaling bedoelde kwaliteitseisen te voldoen. De minister merkt hierover in de toelichting⁵⁰ op dat het redelijk lijkt om de bewindvoerders die reeds als zodanig werkzaam zijn, enige tijd te geven om te voldoen aan de nieuwe, in art. 1:435 lid 6 BW (nieuw) bedoelde eisen om bewindvoerder te kunnen worden. Voorgesteld wordt hun daartoe een periode te gunnen van twee jaren na het van kracht worden van bedoelde eisen. Zou na ommekomst van die periode blijken dat de bewindvoerder nog steeds niet aan de kwaliteitseisen voldoet, dan is diens ontslag op de grond dat hij niet meer voldoet aan de eisen om bewindvoerder te kunnen worden (art. 1:448 lid 2, eerste volzin, BW), onvermijdelijk. Uiteraard blijft het mogelijk dat op een eerder tijdstip tot ontslag wordt overgegaan, en wel op eigen verzoek of wegens gewichtige redenen, zo die aanwezig zouden zijn.

De lagere wetgever moet nu aan het werk, niet alleen om de kwaliteitseisen van de art. 1:383 lid 4, 435 lid 6 en 452 lid 5 BW (nieuw) nader uit te werken, maar ook om de nieuwe benaming en de inrichting van het curateleregister nieuwe stijl te regelen en dus het Besluit curateleregister⁵¹ te wijzigen, in het bijzonder gelet op art. 1:436 lid 3, derde volzin, jo. art. 1:391 BW (nieuw). Bovendien moet de beloning van de provisionele bewindvoerder, van de curator, van de bewindvoerder en van de mentor bij ministeriële

⁴⁹ Zie de voetnoten 5 en 10.

⁵⁰ Concept-memorie van toelichting, p. 15.

⁵¹ Zie voetnoot 23.

regeling worden vastgesteld ingevolge de art. 1:380 lid 5, 386 lid 1, derde volzin, 447 lid 1, eerste volzin, en 460 lid 2 BW (nieuw). Daarom bepaalt art. III dat deze wet in werking treedt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld. Dit maakt volgens de minister⁵² ook een tijdige en genoegzame voorlichting van belanghebbenden mogelijk.

7. Conclusie

Ik onderschrijf alle doelstellingen van het concept-wetsvoorstel, zoals deze hierboven in paragraaf 2 zijn opgesomd. Ik ben bovendien van mening dat de minister goed is geslaagd in zijn poging tot stroomlijning, dus om onnodige verschillen tussen curatele, meerderjarigenbewind en mentorschap op te heffen. Ik heb echter niet de illusie dat de minister mijn aanbeveling zal opvolgen om hier alsnog de gelaagde structuur door te voeren, dat wil zeggen: de titels 1.16, 1.19 en 1.20 BW samen te voegen tot één nieuwe titel en deze onder te verdelen in vier afdelingen, te weten één afdeling met algemene bepalingen voor de drie beschermingsmaatregelen tezamen en drie afdelingen met bijzondere bepalingen voor de drie beschermingsmaatregelen afzonderlijk. Ik besef namelijk dat hieraan praktische bezwaren zijn verbonden in verband met de daartoe noodzakelijke vernummering van bijna alle wetsartikelen van de bestaande drie titels, waarop de rechtspraktijk niet zit te wachten. Niettemin hoop ik dat de minister wél bereid is een aantal andere aanbevelingen op te volgen en enkele bepalingen van het concept-wetsvoorstel te corrigeren dan wel aan te vullen, welke aanbevelingen, correcties en aanvullingen ik hier nog even opsom, waarbij ik de volgorde van mijn bijdrage in acht neem.

- a. Het verdient aanbeveling de redactie van art. 4:157 lid 3 BW (rechtspersoon als testamentair bewindvoerder) aan te passen aan die van art. 1:435 lid 6 BW (nieuw).⁵³
- b. Het verdient aanbeveling in de tekst van art. 1:380 lid 2, laatste volzin, BW tot uitdrukking te brengen dat voor de toepassing van deze bepaling (obligatoire) overeenkomsten tot beschikking onder 'daden van beheer en van beschikking' zijn begrepen. Evenzeer verdient het aanbeveling in de tekst van art. 1:438 lid 2 BW tot uitdrukking te brengen dat voor de toepassing van deze bepaling 'verkopen' juist niet onder 'beschikken' is begrepen.⁵⁴
- c. In art. 1:459 lid 4 BW (nieuw) moet niet worden verwezen naar art. 1:435 lid 6 BW (nieuw), maar naar art. 1:452 lid 5 BW (nieuw).⁵⁵
- d. Het verdient aanbeveling de kantonrechter de bevoegdheid te verlenen voorlopige voorzieningen in de curatele te treffen en de curator te schorsen, waartoe de schakelbepaling van art. 1:385 lid 1, onder d, laatste volzin, BW (nieuw) moet worden aangevuld met een verwijzing naar art. 1:448 lid 2, tweede volzin, BW.⁵⁶
- e. In art. 1:379 lid 1 BW (nieuw) moet 'betrokken' tweemaal worden vervangen door 'onder curatele te stellen'. In art. 1:379 lid 2, eerste volzin, BW (nieuw) moet 'betrokkene' tweemaal worden vervangen door 'onder cura-

⁵² Zie voetnoot 50.

⁵³ Zie voetnoot 7, laatste volzin.

⁵⁴ Zie paragraaf 3, de voetnoten 16 en 17.

⁵⁵ Zie paragraaf 3, voetnoot 20.

⁵⁶ Zie paragraaf 3 bij de bespreking van art. 1:385 BW (nieuw).

tele te stellen persoon'. In art. 1:383 lid 2 BW moet 'betrokkene' worden vervangen door 'onder curatele te stellen of onder curatele gestelde persoon'. In art. 1:386 lid 2 BW moet 'de betrokkene' worden vervangen door 'deze'. In art. 1:389 lid 1 BW (nieuw) moet 'betrokken' worden vervangen door 'onder curatele gestelde'. In art. 1:432 lid 1 BW (nieuw) moet 'betrokken persoon' tweemaal worden vervangen door 'rechthebbende'. In art. 1:432 lid 2, eerste volzin, BW (nieuw) moet 'betrokkene' worden vervangen door 'rechthebbende'.⁵⁷

- f. Het verdient aanbeveling de voorkeursbepaling van art. 1:452 lid 5 BW te handhaven. Wil de minister dit niet, dan moet hij dit alsnog motiveren in de definitieve memorie van toelichting.⁵⁸

Laten wij hopen dat het definitieve wetsvoorstel snel bij de Tweede Kamer wordt ingediend en dat de parlementaire behandeling ervan voorspoedig zal verlopen, zodat de rechtspraak zo snel mogelijk kan profiteren van de vele verbeteringen die de nieuwe wettelijke regeling van de drie beschermingsmaatregelen voor de burger meebrengt.

---

⁵⁷ Zie paragraaf 3, voetnoot 31, alsmede paragraaf 4, voetnoot 39.

⁵⁸ Zie paragraaf 5, laatste alinea.